

Dôchodok

Zvýši sa penzijný vek? Budúca vláda sa rozhodnutiu nevyhne

Dorota Hudecová | 10.03.2012 06:30

Politické strany seniorom pred voľbami sľubujú zabezpečiť dôstojný život, no čo pre nich mienia robiť prakticky, o tom zatiaľ mlčia. Vzhľadom na súčasné ekonomické problémy a stav prvého dôchodkového piliera bude ťažké udržať dôchodcom aspoň ich terajšiu životnú úroveň, hoci slovenské penzie patria k najnižším v Európskej únii.

Odborníci sa zhodujú, že Slovensko je „prezreté“ na dôchodkovú reformu a jeho dnešný penzijný systém sa rúti do kolapsu. Podľa nich, ak politici hovoria o zachovaní vekovej hranice odchodu do dôchodku 62 rokov či dokonca o jej znížení pre niektoré sociálne skupiny, sotva to môžu myslieť vážne. Splniť by to dokázali len na úkor neúnosného zadlženia budúcich generácií. „Na dôslednú dôchodkovú reformu bolo neskoro už včera,“ tvrdí riaditeľ INEKO Peter Goliaš. Pripomína, že dôchodkový vek je u nás v porovnaní s inými krajinami Európy nízky a odporúča

ho zvýšiť čo najskôr. „Bude však nevyhnutné naplánovať aj zníženie valorizácie dôchodkov či obmedziť výsluhové penzie. A očakávam aj zavedenie dôchodkového stropu,“ predpovedá.

Goliaš pripúšťa, že politici sa o nevyhnutných reštrikciách v tejto oblasti zdráhajú hovoriť otvorene, pretože by im to ubralo z priazne voličov. Podľa neho by sa mali zaviesť také pravidlá, ktoré by umožnili meniť dôchodkový vek či výšku penzie automaticky, v závislosti od objektívnych parametrov, napríklad predlžujúceho sa veku dožitia či pomeru penzistov k aktívnemu obyvateľstvu.

Podľa ekonóma SAV Pavla Kárásza sa Slovensko zvyšovaniu penzijného veku a ďalším reformám v systéme nevyhne, ak má naozaj záujem o udržateľnosť verejných financií. „Zásadné zmeny však najprv treba dôkladne analyzovať a potom prijať formou ústavného zákona, podobne ako dlhovou brzdu, aby ho každá nová vláda nezmenila,“ zdôrazňuje Kárász. „Inak sa nevyhneme takým drastickým, neľudským a hlúpym rozhodnutiam, akým bolo predĺženie dôchodkového veku žien skokom o päť až deväť rokov. Aj dvadsaťdva doterajších novelizácií druhého piliera je tragédia,“ dodáva.

Na zvýšenie vekovej hranice pre odchod do dôchodku aspoň v rozmedzí dvoch až piatich rokov tlačia vlády všetkých štátov Európskej únie. Takmer všade sa vedú polemiky o jej zdvihnutí od dvoch do piatich rokov. Aj tieto tvrdé opatrenia by sa však už o niekoľko rokov mohli ukázať ako nedostatočné. Už v najbližších desaťročiach podľa vedeckých prognóz rapídne pribudne ľudí starších ako sto rokov. Kým teraz ich na planéte žije okolo 340-tisíc, v roku 2050 ich má byť asi šesť miliónov.

„V súčasnosti ľudia odchádzajú do dôchodku približne v 60. Roku života a na príjem dvoch dôchodcov pracuje päť osôb. Ak sa má tento pomer udržať, bude nutné do roku 2040 zvýšiť odchod do dôchodku na 67 rokov a do roku 2060 o ďalšie tri roky,“ odporučila predvlani členským štátom Európska komisia, ktorá na túto tému otvorila aj európsku verejnú diskusiu.

Otázne však je, či bude pre čoraz staršie aktívne obyvateľstvo dost pracovných príležitostí. Slovensko v súčasnosti zápasí s nezamestnanosťou už na úrovni 14 percent.

Vážny problém nájsť si prácu majú už aj štyridsiatnici. Neprestajne tiež silnejú tlaky na to, aby sa ľuďom v dôchodkovom veku neumožnilo pracovať a aby uvoľňovali miesto mladším. Navyše, ani možnosti zvyšovania dôchodkového veku nie sú neobmedzené. „Jeho hranica ani vo vyspelých krajinách nie je predĺžiteľná nad 70 rokov. Na Slovensku by jej zvýšenie na 65 rokov znamenalo stop na dlhé roky,“ myslí si sociologička Silvia Porubánová

Dôchodok

Aké zmeny čakajú penzijný systém po voľbách?

Dorota Hudecová | 10.03.2012 06:30

Zmeny v penzijnom systéme sú nevyhnutné, no politické strany, okrem malých výnimiek, sa v programoch o potrebných nepopulárnych opatreniach nezmieňujú. Dôvod je zrejмый, sotva by si u voličov polepšili, keby priznali, že bude potrebné zdvihnúť dôchodkový vek, zaviesť penzijný strop či zmeniť spôsob valorizácie tak, aby dôchodky rástli pomalšie.

V prieskumoch najsilnejšia strana Smer sa vo volebnom programe o zvyšovaní dôchodkového veku nezmieňuje. Sľubuje však odstrániť deformácie v dôchodkovom systéme, ktoré od roku 2002 značne znevýhodňujú starodôchodcov. Takisto chce seniorom rozšíriť možnosti pracovných aktivít v penzii, zaviesť kategóriu minimálneho dôchodku, obnoviť význam tretieho doplnkového piliera, ale aj opätovne vstúpiť do druhého a znovu doň zaviesť princíp dobrovoľnosti či prehodnotiť podstatnosť počtu fondov.

„Aj keď vo vyspelejších krajinách už dnes majú vyšší dôchodkový vek, vyšší je tam aj vek dožitia. Takže naši ľudia čerpajú z dôchodkového systému približne rovnako dlho, ako penzisti vo vyspelom zahraničí, ba často aj kratšie,“ poukazuje poslanec Smeru Branislav Ondruš.

Ani kresťanskí demokrati so zvýšením veku odchodu do penzie neuvažujú. „Jeho ďalšie dvíhanie zatiaľ nepripúšťame, najmä preto, že ešte nenabehli zmeny z roku 2004. Stále navyše nie sú naplno využité iné možnosti vytvárania zdrojov na dôchodky ako daňová politika, podpora podnikania, úspory vo verejných financiách,“ uvádza poslanec KDH Július Brocka. Hnutie dokonca plánuje v odchode do predčasného dôchodku zvýhodniť matky v závislosti od počtu vychovaných detí.

Pri štyroch a viacerých potomkoch by už v šesťdesiatke získali nárok na plnú starobnú penziu. Dôchodky by sa podľa KDH mali valorizovať každému o rovnakú pevnú sumu a možnosť vstupu do druhého piliera by opäť otvorilo aj starším záujemcom, nie iba tým, čo dnes vstupujú na pracovný trh.

Aj pri valorizácii dôchodkov plošne o pevnú sumu by sa však vyššie penzie v dlhšom horizonte mohli znehodnotiť až o 30 percent, čo by takisto oslabilo skupiny, ktoré do systému v aktívnom veku odvedli najviac. SDKÚ plánuje „ozdraviť dôchodkový systém zavedením minimálneho garantovaného dôchodku (tzv. nultý pilier) vo výške životného minima, ktorý by zabezpečil solidaritu v dôchodkovom systéme pre všetkých občanov“. Tento dôchodok bude dopĺňaný zásluhovosťou pre tých, ktorí väčšinu pracovného života prispievali do priebežného systému.

Dzurindovci sa takisto zasadia za automatické mechanizmy, hoci práve ich minister Kaník v roku 2004 dopustil zvýšenie veku odchodu do dôchodku preženú skokom aj o deväť rokov. Takisto mienia navrhnúť ústavný zákon na ochranu druhého piliera a odvod doň na súčasnej percentuálnej úrovni, „aby už nikto v budúcnosti nemohol spochybňovať a likvidovať úspory na dôchodok“.

Nutnosť zvýšenia vekovej hranice priznáva aj podpredseda strany Most-Híd Ivan Švejna. „Je to o zodpovednosti, nie o tom, že by sme niekomu chceli zle,“ zdôvodňuje. Zmeny podľa neho treba prijať čo najskôr, aby nabiehal postupne a nie skokmi.

Čo chcú po voľbách presadiť v dôchodkovom systéme politické strany, ak by sa dostali do vlády

Smer

- dôchodkový systém treba posudzovať v **komplexe celého systému sociálneho zabezpečenia a daňovej sústavy**. Vytrhávajúce dôchodkový systém z celkového systému verejných financií je jedna zo základných chýb, ktoré viedli po roku 2002 k veľkým deformáciám v systéme sociálnej súdržnosti slovenskej spoločnosti, a to nielen s krátkodobým, ale aj s dlhodobým účinkom,
- solidarita by mala byť základom dôchodkového poistenia aj v budúcnosti. Týka sa tak **medzigeneračnej solidarity, ako aj solidarity medzi bohatými a chudobnými občanmi**. Je žiaduce definovať budúci dôchodkový systém na univerzálnom princípe a na zásadách **spravodlivosti, zásluhovosti, vedomia spolupatričnosti, zodpovednosti a solidarity**; zároveň musí sa vhodne skombinovať dobrovoľnosť a povinnosť a funkcie štátu aj súkromných subjektov pri zabezpečovaní fungovania a financovania dôchodkového systému,
- dôchodkový systém by mal byť postavený na rovnakom dôchodkovom nároku pre všetkých**, aby zabezpečoval minimálne dôchodkové príjmy a na vyváženej miere solidarity a zásluhovosti,
- cieľom je dôchodkový systém, ktorý spoľahlivo zabezpečuje obyvateľov pred chudobou v starobe a poskytuje reálnu možnosť zachovania primeranej životnej úrovne v čase, keď občan nemá možnosť zabezpečiť si krytie svojich životných potrieb z pracovných príjmov.
- Sociálna poisťovňa by mala zostať kľúčovou inštitúciou sociálneho systému s prehľadnou štruktúrou jednotlivých druhov poistenia vyjadrených ich fondmi a s nízkymi prevádzkovými nákladmi; s týmto cieľom zaviesť do praxe **jednotný výber daní a sociálnych odvodov**; dôslednejšie ako doteraz odčleniť jej výkonnú funkciu od funkcie kontrolnej a dozornej, realizovanú jej samosprávnym orgánom, s dôslednejším využitím tripartitného princípu,
- v **oblasti priebežne financovaného dôchodkového systému prioritou naďalej zostáva jeho finančná udržateľnosť**; k stabilizácii finančnej udržateľnosti dôchodkového systému výraznejším spôsobom prispeje realizácia projektu UNITAS (projekt zjednotenia výberu daní, cla a odvodov),
- opätovne v systéme starobného dôchodkového sporenia **uplatniť princíp dobrovoľnosti a prehodnotiť opodstatnenosť počtu fondov**, a to aj vo vzťahu ku garantovaným nárokom,
- na zlepšenie príjmovej situácie starších ľudí **vytvárať podmienky na pokračovanie ich pracovných aktivít** aj po dosiahnutí dôchodkového veku,
- obnoviť význam doplnkového dôchodkového sporenia**, a to najmä prostredníctvom zvyšovania jeho atraktivity pre všetkých, ktorí naň prispievajú,
- zákonne zaviesť kategóriu minimálneho dôchodku**,
- postupne uplatniť princíp univerzality voči všetkým druhom povolání a zamestnania**.

Kresťanskodemokratické hnutie

- chce dokončiť dôchodkovú reformu (v 2. pilieri je to problematika dôchodkových dávok) a v rámci posilnenia stability dôchodkového systému a jeho finančnej udržateľnosti zreformovanie 1. dôchodkového piliera zrealizovaním sadzieb odvodov do Sociálnej poisťovne a posilnením solidarity na úkor zásluhovosti (napr. stanovenie maximálnej výšky dôchodku, konečné určenie výšky dôchodku dovršením dôchodkového veku, obmedzenie nesystémových prvkov v 1. dôchodkovom pilieri – vianočný príspevok, spravodlivé valorizovanie dôchodkov – o pevnú sumu),
- plánujú otvoriť 2. pilier a umožniť vstup pre všetkých, ktorí majú o sporenie záujem,
- chcú vylúčiť súbeh poberania výsluhového dôchodku s príjmom zo zamestnania v štátnej správe,
- radi by eliminovali odstránenie diskriminačného charakteru novej dôchodkovej reformy na ženy, ktoré sa dlhodobo celodenne starali o nezaopatrené deti (napr. pri výpočte osobného mzdového bodu, pri posudzovaní doby poistenia na starobný dôchodok).

Slovenská demokratická a kresťanská únia

- plánuje ozdraviť dôchodkový systém a zaviesť minimálny garantovaný dôchodok (tzv. nultý pilier) vo výške životného minima, ktorý by garantoval solidaritu v dôchodkovom systéme pre všetkých ľudí. Tento dôchodok by bol dopĺňaný zásluhovosťou pre tých, ktorí väčšinu pracovného života prispievali do priebežného systému,
- vytvorila by jeden sociálny fond a presunula všetky platby na zamestnávateľa. Navrhla by automatické mechanizmy, ktoré by zabránili nevhodným okamžitým skokom s negatívnym vplyvom na niektoré skupiny občanov. Zmeny by sa prejavili postupne tak, aby sa znižoval obrovský dôchodkový dlh, ktorý ohrozuje budúcu stabilitu verejných financií,

- ochrana úspor v druhom pilieri by mala byť v zákone. Výšky príspevkov by mali byť na súčasnej úrovni, aby nikto v budúcnosti nemohol spochybňovať a likvidovať úspory na dôchodok. Urýchlene a podrobne chcú zadefinovať spôsob a postup výplaty dôchodkov z druhého piliera.

Most – Híd

- chce presadiť adresnejšie poskytovanie výsluhových a predčasných starobných dôchodkov, obmedziť súbeh pobrania starobných a výsluhových dôchodkov s plným pracovným pomerom v štátnej a verejnej správe,
- valorizáciu dôchodkov chce riešiť pevnou sumou.

Sloboda a Solidarita

- má v programe presadzovanie dokončenia reformy dôchodkového systému. Dôchodkový systém má byť vyvážený, spravodlivý a súčasne solidárny. Zároveň musí byť odolný proti budúcim ekonomickým krízam a zodpovedať budúcemu demografickému vývoju Slovenska. Dôchodkový systém by mal stáť na dvoch pevných nohách, dvoch pilieroch. Tieto piliere majú mať odlišný charakter, aby súčasným i budúcim dôchodcom poskytli stabilnú oporu a záruku slušnej životnej úrovne teraz i v nasledujúcich desaťročiach. Dôchodkový systém musí byť dlhodobo udržateľný a nesmie byť príčinou deficitov v štátnom rozpočte,
- dôchodky z priebežného systému (prvý pilier) majú mať solidárny charakter a ich výška má byť závislá najmä od počtu rokov dôchodkového poistenia. Druhý dôchodkový pilier na báze osobných dôchodkových účtov má byť postavený na princípe zásluhovosti. Výška dôchodku z druhého piliera má byť závislá aj od zhodnotení príspevkov sporiteľa. Príslušný zákon preto musí správcovským spoločnostiam dať možnosti čo najvyššieho zhodnotenia majetku sporiteľov pri zachovaní primeraných garancií. Tretí pilier vo forme dobrovoľného dôchodkového sporenia má doplnkový charakter a jeho podpora zo strany štátu má byť účinná, nie však na úkor neprimeraných daňových či odvodových zvýhodnení,
- strana chce zvýšiť solidaritu v prvom dôchodkovom pilieri. Výška dôchodku zo sociálneho poistenia by mala byť viac závislá od doby poistenia,
- chce presadiť valorizáciu dôchodkov podľa tempa inflácie a zaviesť minimálny dôchodok, aby sa dôchodcovia, ktorí si odpracovali zákonom stanovený počet rokov, nedostali do hmotnej núdze,
- plánujú automatické stabilizačné mechanizmy v prvom dôchodkovom pilieri – budú sa týkať najmä úpravy dôchodkového veku a vzorca na výpočet dôchodku,
- namiesto vianočných príspevkov chcú presadiť vyššie a adresnejšie príspevky štátu dôchodcom v zariadeniach sociálnych služieb,
- chcú sledovať efektívnosť zhodnocovania prostriedkov sporiteľov na ich dôchodkových účtoch v druhom dôchodkovom pilieri a budú presadzovať opatrenia na dosiahnutie čo najvyššieho zhodnotenia pri rozumnej miere rizika a zachovaní garancií pre sporiteľov a presadiť zákon o anuitných dôchodkoch z druhého dôchodkového piliera.

Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti

- by radi presadili realizáciu skutočného, ale ekonomicky udržateľného riešenia problému tzv. starodôchodcov a elimináciu neadekvátnych rozdielov v priznávaní dôchodkov, ktoré sú dôsledkom prijatia reformy prvého piliera dôchodkového systému v roku 2003,
- chcú zaviesť kultúrne poukazy pre starobných a invalidných dôchodcov, ktoré im umožnia bezplatne navštevovať rôzne kultúrno- spoločenské podujatia, múzeá a galérie. Týmto sa zabezpečí väčšie zapojenie dôchodcov do spoločenského života a ich sociálna inklúzia,
- navrhujú zvýšenie podpory debarierizácie verejných budov a priestranstiev a uľahčenie pohybu osôb so zdravotným postihnutím s finančnou podporou štátu a realizáciou v spolupráci so samosprávou.

Dôchodok

Dôchodky na piesku

Ľuboš Pavelka, ekonóm | 23. marca 2012 22:00

Najväčší penzijný fond znehodnotil úspory v doplnkovom dôchodkovom sporení za rok 2011 na Slovensku „iba o 5,35 percenta“. Správcovia si však za skvelý výkon zinkasovali zákonom povolenú výšku odmeny 2,4 percenta z objemu spravovaného či skôr znehodnocovaného majetku klientov.

Americký ekonóm Paul Cockshott vo svojej knihe uvádza, že odkladanie peňazí na financovanie staroby nie je možné. Vysvetlenie uvádza na chlebe: 30-ročný chlieb sa jesť nedá rovnako ako tridsať rokov sporené peniaze. Zožerie ich totiž inflácia

Jedinou istotou väčšiny fondov DDS preto zostávajú vysoké poplatky správcov penzijných fondov, ktorí si dosiaľ zinkasovali viac ako predstavujú výnosy klientov

Dôchodok